

Instytut Pamięci Narodowej

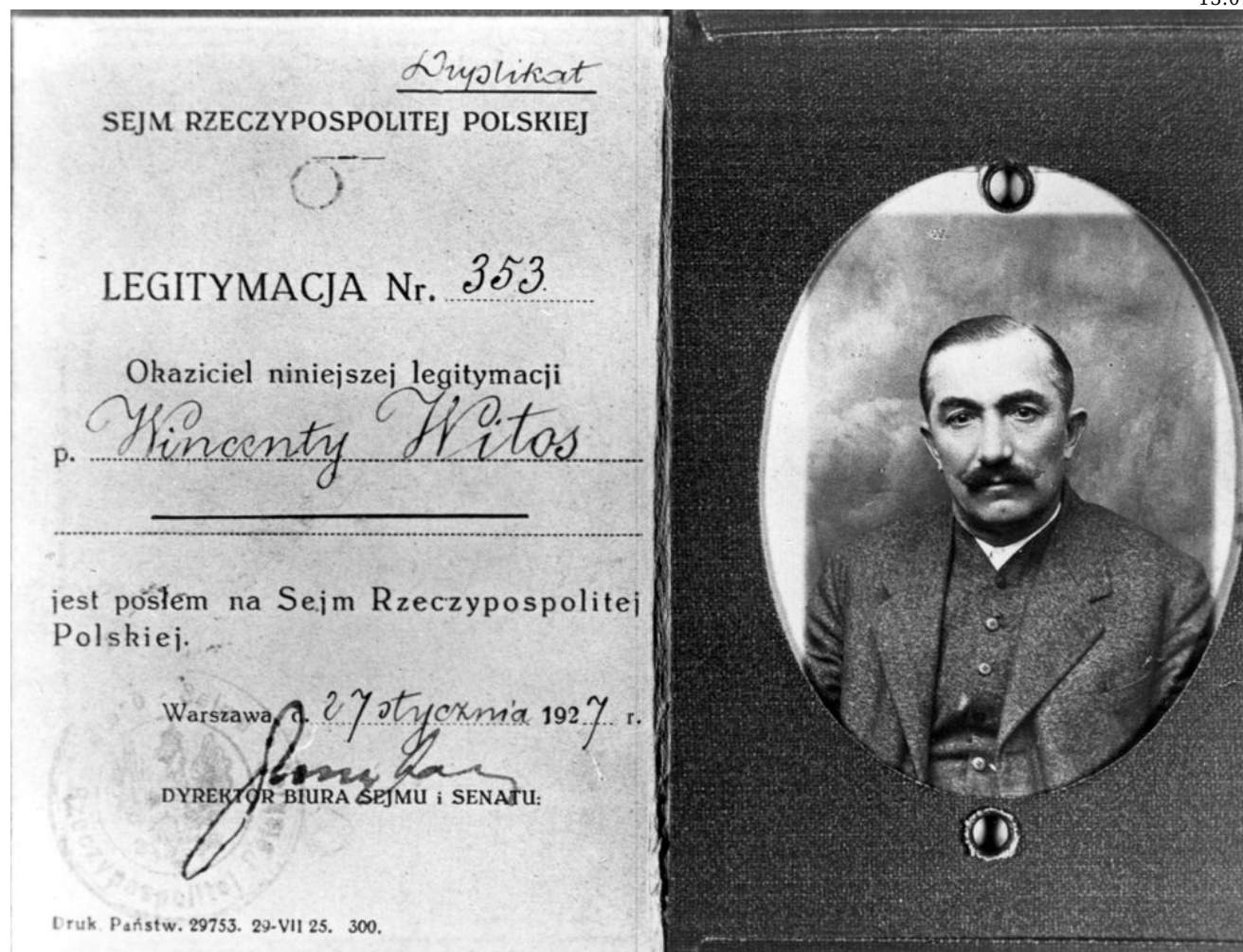
<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/234206,Zakonczenie-procesu-brzeskiego.html>
26.02.2026, 23:59

Zakończenie procesu brzeskiego

13 stycznia 1932 r. przed Sądem Okręgowym w Warszawie zakończył się proces brzeski – najgłośniejszy proces polityczny II Rzeczypospolitej.

[Polska Partia Socjalistyczna \(PPS\)](#) [Polskie Stronnictwo Ludowe \(PSL\)](#) [Wincenty Witos](#)

13.01

Wincenty Witos - działalność publiczna w latach 1908-1945. Fot. AIPN

Na ławie oskarżonych zasiedli przywódcy antysanacyjnej opozycji z tzw. Centrolewu – z PPS, PSL „Piast”, PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwa Chłopskiego; wśród nich znalazł się trzykrotny premier, działacz ruchu ludowego, jeden z Ojców Niepodległości Wincenty Witos.

Proces brzeski rozpoczął się 26 października 1931 r. i był odpowiedzią sanacji na działania demokratycznej opozycji. Oskarżonym zarzucono, że: *po wzajemnym porozumiewaniu się i działając świadomie, wspólnie przygotowywali zamach, którego celem było usunięcie przemocą członków sprawującego w Polsce władzę rządu i zastąpienie ich przez inne osoby, wszakże bez zmiany zasadniczego ustroju państwowego.*

Witos konsekwentnie odrzucał wysunięte przeciwko niemu zarzuty, twierdząc, że celem działania PSL „Piast” nie było przygotowanie zamachu stanu, lecz kształtowanie i umacnianie społeczeństwa obywatelskiego. Dowodził, że przez cały okres swojej działalności politycznej w niepodległej Polsce kierował się polską racją stanu.

Wszystkich aresztowanych przywódców opozycji umieszczono w twierdzy brzeskiej, gdzie poddano ich więziennemu rygorowi, w przypadku jego nieprzestrzegania traktowano ich jak pospolitych przestępców. Powszechne było stosowanie karceru, bicie, głodzenie, a nawet pozorowanie egzekucji. 13 stycznia 1932 r. oskarżeni usłyszeli wyroki pozbawienia wolności (uniewinniono tylko Adolfa Sawickiego). W konsekwencji wielu z nich podjęło decyzję o udaniu się na emigrację, w tym m.in. Witos, który wyjechał do Czechosłowacji. Wrócił stamtąd na krótko przed wybuchem II wojny światowej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Polska Partia Socjalistyczna, Wincenty Witos

Rocznica